

Sygn. akt II UK 65/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z wniosku J. C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
o prawo do renty w związku z chorobą zawodową,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 listopada 2014 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 28 listopada 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2013 r., Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawcy J. C. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. z dnia 19 grudnia 2012 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G. o prawo do renty w związku z chorobą

zawodową, którym oddalono jego odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 31 maja 2012 r., odmawiającej przyznania prawa do dochodzonego świadczenia.

W ustalonym stanie faktycznym sprawy, wnioskodawca (urodzony w dniu 12 czerwca 1955 r.), pracownik leśny, kierowca ciągnika, pilarz, w dniu 30 marca 2012 r. złożył wniosek o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. Wnioskodawca pobierał do dnia 30 listopada 2012 r. rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia. Lekarz orzecznik organu rentowego rozpoznał u wnioskodawcy uogólnione zmiany zwyrodnieniowe stawów obwodowych, zaawansowane zmiany zwyrodnieniowe stawu kolanowego lewego oraz boreliozę w trakcie antybiotykoterapii. Orzeczeniem z tej samej daty lekarz orzecznik pozwanego nie stwierdził u wnioskodawcy niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. Na skutek jego sprzeciwu, po ponownym badaniu, komisja lekarska w dniu 24 maja 2012 r. podtrzymała orzeczenie lekarza orzecznika pozwanego, wskazując, że wnioskodawca nie jest niezdolny do pracy w związku z chorobą zawodową. Decyzją z dnia 31 maja 2012 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową.

Sąd Okręgowy oddalił odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji, po ustaleniu na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego, w tym z opinii biegłego sądowego specjalisty chorób zakaźnych, że wnioskodawca cierpi na tzw. boreliozę późną, chorobę niedokrwienną serca, nadciśnienie tętnicze i niedosłuch. Rozpoznana borelioza jest chorobą zawodową (orzeczona w dniu 17 lutego 2012 r.), która jako choroba wielonarządowa, może uszkadzać wszystkie tkanki, obejmując przede wszystkim układ kostno-stawowy, nerwowy łącznie z zaburzeniami psychicznymi i umysłowymi, krążenia, słuch, wzrok i skórę. Objawy wynikające z zakażenia borrelią są identyczne z objawami występującymi w chorobach o innej etiologii np. w chorobie zwyrodnieniowej stawów z zużycia, dlatego oddzielenie następstw zakażenia od skutków z innych przyczyn jest najczęściej niemożliwe. Borelioza poprzez wyzwalanie zmian zapalnych i niedokrwiennych w stawach prowadzi do destrukcji stawów, w tym powierzchni chrząstek stawowych, co radiologicznie i klinicznie przedstawia się jako zwyrodnienie stawów. Z tego powodu objawy ze strony układu kostno-stawowego

należy uznać za skutek zakażenia borrelią. U wnioskodawcy skutki boreliozy nakładają się na skutki wieloletniej pracy z wykorzystaniem piły motorowej i przeciążeń mechanicznych stawów. W ocenie Sądu, który podzielił stanowisko biegłego wyrażone w opinii, ustalenie na ile borelioza, a na ile choroba zwyrodnieniowa stawów mają udział w ograniczeniu sprawności organizmu wnioskodawcy jest niemożliwe. Według opinii biegłego choroba zawodowa nie stanowi samodzielnie przyczyny niezdolności do pracy i nie ma podstaw dla uznania wnioskodawcy za osobę niezdolną do pracy w związku z chorobą zawodową. Z przepisu art. 12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) wyraźnie wynika, że do stwierdzenia niezdolności do pracy nie jest wystarczające samo występowanie naruszenia sprawności organizmu (choroby), lecz jednocześnie naruszenie to musi powodować całkowitą lub częściową utratę zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji, nie rokując odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Nie budziło wątpliwości Sądu pierwszej instancji, że wnioskodawca choruje na boreliozę, jednakże to nie fakt występowania schorzeń, a jedynie stopień ich zaawansowania, może powodować niezdolność do pracy. Sąd podkreślił, że subiektywna ocena stanu zdrowia wnioskodawcy i jego przekonanie, że jest niezdolny do pracy w związku z chorobą zawodową, nie może zastąpić oceny dokonanej przez biegłego sądowego.

Apelację wnioskodawcy od tego wyroku oddalił Sąd drugiej instancji, akceptując i przyjmując za własne ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji jak i treść zapadłego orzeczenia. Sąd w uzasadnieniu wskazał, że pojęcie niezdolności do pracy nie jest tożsame z samym tylko występowaniem u ubezpieczonego schorzeń, czy - jak w niniejszej sprawie - choroby zawodowej. O niezdolności do pracy nie decyduje bowiem tylko biologiczny stan kalectwa lub choroby, lecz występująca łącznie, niezdolność do pracy z powodu choroby lub kalectwa wraz z niezdolnością do przekwalifikowania się do innego zawodu. W ocenie Sądu drugiej instancji nie jest trafny zarzut, że opinia biegłego nie wyklucza jego niezdolności do pracy na skutek choroby zawodowej. Zdaniem Sądu z opinii tej jasno wynika, że wnioskodawca nie jest niezdolny do pracy na skutek choroby zawodowej, („choroba

zawodowa borelioza nie jest samodzielną przyczyną niezdolności do pracy”) a biegły nie był w stanie jednoznacznie określić jaki udział w powstaniu niezdolności do pracy ma choroba zawodowa, na pewno jednak samodzielnie nie powoduje tej niezdolności. W ocenie Sądu drugiej instancji, Sąd Okręgowy poczynił ustalenia faktyczne w oparciu o pełny materiał dowodowy, a ustalenia te, jak również dokonane na ich podstawie rozważania prawne były prawidłowe i nie doprowadziły do naruszenia przepisów prawa materialnego - art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 ze zm., dalej ustawy wypadkowej) oraz art. 12 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię – art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy wypadkowej i stwierdzenie, że „hipoteza danej normy prawnej obejmuje swoim zakresem tylko takie przypadki gdy choroba zawodowa jest wyłączną przyczyną niezdolności do pracy ubezpieczonego, (...), przy czym niezdolność do pracy nie jest rozumiana jako normalne następstwo choroby zawodowej lecz jako skutek wywołany splotem przyczyn, w których pozostaje choroba zawodowa”. Pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, w tym o kosztach zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona.

Analogiczny problem prawny był już poddany ocenie Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 9 grudnia 2008 r., I UK 147/08 (OSNP 2010 nr 11-12, poz. 145) wyraził pogląd – w pełni podzielany przez obecny skład Sądu Najwyższego, według którego niezdolność do pracy wskutek choroby zawodowej w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych zachodzi wówczas, gdy choroba zawodowa jest istotną przyczyną częściowej lub

całkowitej niezdolności do pracy, co oznacza, że bez wynikającego z niej uszczerbku na zdrowiu niezdolność do pracy nie wystąpiłaby.

W uzasadnieniu tego stanowiska, powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2000 r., II UKN 351/99, (OSNAPiUS 2001 nr 12, poz. 419) i powołane w jego uzasadnieniu wcześniejsze orzecznictwo stwierdził, że istotą sporu było rozumienie pojęcia „niezdolny do pracy wskutek choroby zawodowej” zawartego w art. 6 ustawy wypadkowej z 2002 r. W kwestii tej Sąd Najwyższy przyjął, że uzasadnione jest ujmowanie rozważanego związku przyczynowego jako relacji, w której przyczyną jest ogół równorzędnych wobec siebie zdarzeń, bez spełnienia których skutek nie mógłby nastąpić, a zatem przyjęcie teorii równowartości warunków, zwaną też teorią warunku koniecznego *sine qua non.*, wedle której szkoda jest następstwem splotu przyczyn równoważnych, obejmujących wszystkie zdarzenia pozostające w relacji przyczyna - skutek tak długo, aż hipotetyczne wyeliminowanie jednej z przyczyn doprowadzi do wniosku o niemożliwości nastąpienia danego skutku. Gdy istnieje wielość przyczyn wywołujących szkodę należy wyróżnić przypadek, gdy każda z nich mogła szkodę wywołać, albo będąc ogniwem łańcucha przyczyn, albo gdy zadziałały równocześnie. W takim przypadku, gdy dochodzi do zbiegu przyczyn, odpowiedzialność za skutek zachodzi w takim zakresie, w jakim szkoda jest niepodzielnym następstwem ich wszystkich, choć stopień efektywności działania konkretnej przyczyny był mniej lub bardziej znaczący. Takie przyczyny określa się jako przyczyny istotne. Wobec powyższego niezdolność do pracy wskutek choroby zawodowej w rozumieniu art. 6 ustawy wypadkowej z 2002 r. zachodzi wówczas, gdy choroba zawodowa jest istotną przyczyną częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy, co oznacza, że bez wynikającego z niej uszczerbku na zdrowiu niezdolność do pracy nie wystąpiłaby. Taki stan rzeczy istnieje niewątpliwie, gdy choroba zawodowa sama powoduje uszczerbek na zdrowiu uzasadniający zakwalifikowanie pracownika jako częściowo lub całkowicie niezdolnego do pracy. Zachodzi on jednak również wówczas, gdy sama choroba zawodowa nie uzasadnia uznania pracownika za częściowo lub całkowicie niezdolnego do pracy, jednakże bez wynikającego z niej uszczerbku na zdrowiu niezdolność do pracy nie wystąpiłaby, ponieważ pozostałe przyczyny niezdolności, np. inne choroby, nie

wystarczają do jej powstania. W takim przypadku, stopień w jakim choroba zawodowa przyczynia się do niezdolności nie ma znaczenia, ważne jest to, że przesądza ona o wystąpieniu niezdolności do pracy, stanowiąc jej istotną przyczynę (tak również w wyroku z dnia 7 kwietnia 2010 r., I UK 338/09, niepublikowany).

Orzekając w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny nie badał, czy choroba zawodowa powoda jest istotną przyczyną jego niezdolności pracy w przedstawionym wyżej rozumieniu. Wobec tego kasacyjny zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy wypadkowej z 2002 r. okazał się usprawiedliwiony.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

O kosztach orzeczono po myśli art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.